

۱۴۶۴

۲

۲۹۶

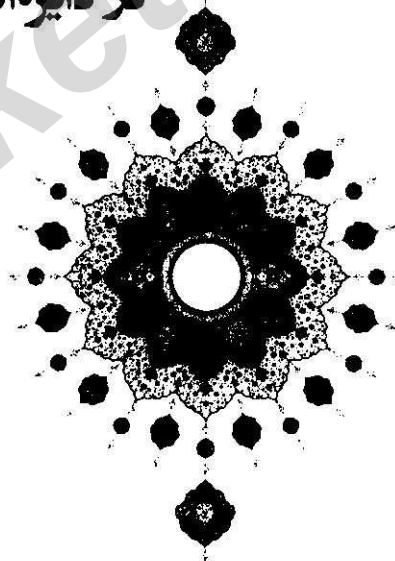
۱

طراز

مهدویت

در دایرة المعارف های غربی

□ حمید سعادت

سرشناسه	:	سعادت، حمید، ۱۳۴۹ -
عنوان و نام پدیدآور	:	مهدویت در دایره المعارف‌های غربی / مؤلف حمید سعادت.
مشخصات نشر	:	قم: : حوزه علمیه قم، مرکز تخصصی مهدویت، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	:	۲۸۹ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۹۴۰۲۷-۱-۷
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبأ
یادداشت	:	کتابنامه.
موضوع	:	محمدین حسن (عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ق. - - دایره المعارف‌ها
موضوع	:	محمدین حسن (عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ق. - - مطالعات تطبیقی
شناسه افزوده	:	حوزه علمیه قم، مرکز تخصصی مهدویت
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۳ ۹۴۵/۵۱/۲۵BP
رده بندی دیویی	:	۲۹۷/۹۵۹۰۳
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۵۴۱۰۶۳

مهدویت در دایره المعارف‌های غربی

- مؤلف: حمید سعادت
- ناشر: انتشارات مرکز تخصصی مهدویت
- طراح: امیر تدین
- صفحه‌آرا: رضا فریدی
- نویت چاپ: اول / تابستان ۱۳۹۳
- شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۰۲۷-۱-۷
- شمارگان: ۲۰۰۰ هزار نسخه
- قیمت: ۹۰۰۰ تومان

تمامی حقوق © محفوظ است.

سخنی با خواننده

بایستگی تحقیق جامع و منسجم، دربارهٔ زیرساخت‌های اندیشه مهدویت و ضرورت پرداخت علمی و روزآمد به پیامدهای باورداشت به آن، نیز لزوم آسیب‌شناسی حوزهٔ رویکرد به آموزه مهدویت، دفاع معقول از آن و زدودن پیرایه‌های موهوم و موهون از ساحت قدسی این اندیشه، از رسالت‌های مرکز تخصصی مهدویت است. این مرکز که بیش از یک دهه با اهداف خدمت به معارف مهدوی تأسیس شده، اینک بر آن است تا با بهره‌گیری از تلاش‌های خالصانهٔ جمعی از پژوهش‌گران، افق‌های جدیدی را فراوری علاقه‌مندان بگشاید.

از جمله اهداف معاونت پژوهش مرکز تخصصی مهدویت، بازخوانی رویکرد مستشرقان به اندیشه مهدویت است. بر این اساس، انتشار کتابی با عنوان «مهدویت در دائرةالمعارف‌های غربی» ضرورت یافت.

در این کتاب موضوعاتی مانند زمینه‌های ورود اسلام‌شناسان غربی به موضوع مهدویت، روش‌شناسی دین‌پژوهان غربی، سیر تاریخی کاربرد عنوان مهدی در تاریخ اسلام از دیدگاه مستشرقان، مهدویت در دیدگاه شیعیان و اهل تسنن از منظر دایرةالمعارف‌ها و ... بررسی شده است.

مرکز تخصصی مهدویت در راستای اهداف پژوهشی خود، این کتاب را به جامعه علمی و همه علاقه‌مندان به مطالعه در عرصه معارف مهدوی تقدیم می‌کند؛ تا به این وسیله در بازنمایی نوع نگاه مستشرقان به آموزه مهدویت، گامی برداشته باشد.

در پایان، ضمن قدردانی از نویسنده محترم، از تلاش‌های حجج الاسلام آقای دکتر غلامرضا بهروزی‌لک و خدامراد سلیمیان که در سامان یافتن این پژوهش سهیم بوده‌اند تشکر می‌کنیم. همچنین می‌سزد از مدیر محترم مرکز تخصص مهدویت، جناب حجت الاسلام و المسلمین مجتبی کلباسی که امکان چاپ این اثر را فراهم نمودند، و نیز ارزیابان محترم این کتاب به ویژه حجت الاسلام و المسلمین مهدی لطفی قدردانی نماییم.

برآئیم - اگر خداوند متعال توفیق فرماید - به تدریج چنین آثاری را تقدیم شما نماییم. پیشنهادها و انتقادهای سازنده شما، راهنمای ما در ارائه مجموعه‌هایی از این دست خواهد بود.

معاونت پژوهش مرکز تخصصی مهدویت

حوزه علمی قم

مهدی یوسفیان آرانی

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱۳
مقدمه.....	۱۴
فصل اول: کلیات.....	۱۷
۱. شرق شناسی و اسلام شناسان غربی.....	۱۸
تقسیم بندی اسلام شناسان غربی.....	۱۹
۲. زمینه های ورود اسلام شناسان غربی به موضوع مهدویت.....	۲۲
الف. جاذبه فرهنگ و تمدن اسلامی.....	۲۲
ب. اهداف استعماری و تبشیری.....	۲۲
ج. نگاه محققانه به آموزه های اسلامی.....	۲۴
د. توجه به نهضت های اصلاح طلبانه اسلامی.....	۲۶
ه. نگاه کلان به موضوع منجی و جامعه آرمانی.....	۲۶
۳. روش شناسی دین پژوهان غربی.....	۲۸
تأثیرات نگرش فردی بر نوع پژوهش.....	۳۰
روش های پژوهشی اسلام شناسان غربی.....	۳۲
روش تاریخی نگری.....	۳۳
تفاوت نگاه تاریخی با روش تاریخی نگری.....	۳۴
روش پدیدارشناسی.....	۳۵
ترجیح روش پدیدارشناسی بر روش تاریخی نگری.....	۳۷
۴. نقاط قوت و ضعف دین پژوهان غربی.....	۳۸
۵. اسلام پژوهی در دایرة المعارف های غربی.....	۴۳
اهمیت دایرة المعارف ها.....	۴۳
پیشینه دایرة المعارف نویسی.....	۴۳
گزارشی از مقالات دایرة المعارف های مورد نظر.....	۴۶
الف. دایرة المعارف اسلام.....	۴۷
ب. دایرة المعارف هزاره گرایی.....	۵۰

- ج. دایرةالمعارف جهان نوین اسلام..... ۵۲
- د. دایرةالمعارف دین (ویراسته میرچا الیاده)..... ۵۶
- جمع‌بندی..... ۵۸
- فصل دوم: واژه‌شناسی «مهدی» در دایرةالمعارف‌های غربی..... ۶۱**
۱. مفهوم‌شناسی واژه «مهدی»..... ۶۲
- معنای لغوی و اصطلاحی «مهدی» از دیدگاه مستشرقان..... ۶۲
- ارتباط واژه «مهدی» و «قائم»..... ۶۴
- نقد و بررسی..... ۶۵
- معنای لغوی «مهدی»..... ۶۵
- مفهوم هدایت در واژه «مهدی»..... ۶۷
- مفهوم اصطلاحی «مهدی»..... ۶۹
- خاستگاه عنوان «مهدی» و «قائم»..... ۷۱
۲. جایگاه واژه «مهدی» در کتاب و سنت از نگاه اسلام‌شناسان غربی..... ۷۴
- اسلام‌شناسان غربی و واژه «مهدی» در قرآن..... ۷۴
- اسلام‌شناسان غربی و واژه «مهدی» در روایات..... ۷۶
- نقد و بررسی..... ۷۷
- «مهدی» در قرآن..... ۷۷
- مهدی در روایات..... ۸۱
- استناد مستشرقان به آرای ابن‌خلدون..... ۸۴
- توجه مستشرقان به صحیح مسلم و صحیح بخاری..... ۸۶
۳. سیر تاریخی استفاده از عنوان «مهدی» از منظر اسلام‌شناسان غربی..... ۸۸
- درآمدی بر نگاه تاریخی..... ۸۸

هلمر رینگرن و سیر تاریخی واژه «مهدی».....	۸۹
سیر تاریخی واژه مهدی در نگاه ویلفرد مادلونگ.....	۹۱
رابرت کرامر و سیر تاریخی واژه «مهدی».....	۹۶
ارزیابی ساشدینا از سیر تاریخی واژه «مهدی».....	۹۸
آراء تیموتی آر.فرنیش در مورد سیر تاریخی واژه «مهدی».....	۱۰۲
نقد و بررسی.....	۱۰۴
لزوم تقدم بررسی کلامی بر نگاه تاریخی.....	۱۰۴
کاربرد واژه «مهدی» برای تجلیل و احترام.....	۱۰۷
واژه «مهدی» در مفهوم منجی.....	۱۱۰
تقدم معنای اصطلاحی واژه مهدی.....	۱۱۳
نمونه‌هایی از کاربرد واژه «مهدی» در مفهوم «منجی».....	۱۱۶
الف. فرقه کیسانیه.....	۱۱۶
ب. نفس زکّیه.....	۱۱۹
ج. فرقه زیدیه.....	۱۲۲
د. مهدی عباسی.....	۱۲۳
ه. فرقه اسماعیلیه.....	۱۲۴
و. فرقه واقفیه.....	۱۲۶
ز. بابیه و بهائیه.....	۱۲۷
جمع بندی.....	۱۲۸
فصل سوم: فرجام‌شناسی اسلامی از منظر دایرةالمعارف‌های غربی.....	۱۳۳
۱. مقایسه فرجام‌شناسی اسلامی با فرجام‌شناسی یهودی و مسیحی.....	۱۳۴
رابطه فرجام‌شناسی و موعودباوری.....	۱۳۴
مستشرقان و فرجام‌شناسی در ادیان ابراهیمی.....	۱۳۵
نقد و بررسی.....	۱۴۱

- زمینه‌های تشابه و تفاوت ادیان ابراهیمی در موضوع فرجام‌شناسی و
- ۱۴۱..... منجی موعود.....
- ۱۴۲..... خاستگاه موعود در آیین یهود.....
- ۱۴۴..... فرجام‌شناسی در آیین یهود.....
- ۱۴۵..... تأثیر آموزه موعود زرتشت بر ادیان ابراهیمی.....
- ۱۴۷..... منجی‌گرایی در آیین مسیحیت.....
- ۱۴۸..... منجی موعود در اسلام (از منظر قرآن و سنت نبوی).....
- ۱۵۰..... جمع‌بندی.....
- ۱۵۲..... ۲. گرایش مسیحایی در اسلام.....
- ۱۵۴..... ماجرای ظهور مهدی علیه السلام و بازگشت مسیح علیه السلام.....
- ۱۵۸..... نقد و بررسی.....
- ۱۵۹..... شخصیت حضرت عیسی علیه السلام در قرآن.....
- ۱۶۰..... شخصیت حضرت عیسی علیه السلام در مسیحیت.....
- ۱۶۱..... ظهور مهدی علیه السلام و رجعت مسیح علیه السلام.....
- ۱۶۴..... مسیح، مهدی موعود نیست.....
- ۱۷۰..... مهدی، مقتدای مسیح.....
- ۱۷۳..... زمان رحلت عیسی علیه السلام.....
- ۱۷۴..... نتیجه‌گیری.....

فصل چهارم: مسلمانان و اعتقاد به مهدویت در نگاه دایرةالمعارف‌های غربی — ۱۷۹

- ۱۸۰..... ضرورت بحث.....
- ۱۸۰..... الف. غفلت شرق‌شناسان از مبانی اعتقادی فریقین در موضوع مهدویت.....
- ۱۸۴..... ب. بی‌توجهی به جایگاه حساس آموزه‌های مهدوی.....
- ۱۸۶..... ۱. مهدویت در شیعه و سنی از منظر دایرةالمعارف‌های منتخب.....
- ۱۸۷..... الف. دایرةالمعارف دین (میرچا الیاده).....
- ۱۹۰..... ب. دایرةالمعارف اسلام.....
- ۱۹۴..... ج. دایرةالمعارف هزاره‌گرایی.....

د. دایرةالمعارف جهان نوین اسلام.....	۱۹۵
۲. نقد و بررسی.....	۱۹۷
۲.۱. مبانی اهل سنت در مورد مهدویت.....	۱۹۷
مقدمه.....	۱۹۷
الف. عدم انحصار موعودباوری در تشیع.....	۱۹۸
ب. آفت تأثیرپذیری از آراء مستشرقان.....	۲۰۱
ج. تعصب و تحریف در آثار اهل سنت.....	۲۰۳
مهدویت در قرآن از منظر اهل سنت.....	۲۰۵
مهدویت در منابع روایی اهل سنت.....	۲۰۷
جایگاه مهدویت در اندیشه متکلمان اهل سنت.....	۲۱۳
۲.۲. مبانی شیعه درباره مهدویت.....	۲۱۵
مقدمه.....	۲۱۵
خاستگاه شیعه.....	۲۱۵
مفهوم اصطلاحی شیعه.....	۲۱۶
مهدویت در کیسانیه و واقفیه.....	۲۱۷
مهدویت در نگاه زیدیه.....	۲۱۹
اسماعیلیه و مهدویت.....	۲۲۰
آموزه مهدوی از دیدگاه شیعه اثناعشری.....	۲۲۲
مهدویت در مباحث کلامی امامیه.....	۲۲۲
مهدویت در کتب حدیثی امامیه.....	۲۲۵
مهدویت از منظر تصوّف.....	۲۲۷
پاسخ به اختلافات مطرح شده در دایرةالمعارف‌های غربی.....	۲۲۹
الف. تولد مهدی موعود علیه السلام	۲۳۰
ب. نام پدر مهدی موعود علیه السلام	۲۳۲
ج. نسب مهدی موعود علیه السلام	۲۳۴
د. مهدی موعود علیه السلام یکی از مصادیق خلفای دوازده‌گانه.....	۲۳۷

۲۳۹	ه. مهدی موعود؛ نوعی یا شخصی.....
۲۳۹	و. رایات سود.....
۲۴۰	ز. أشرط الساعة.....
۲۴۲	نتیجه‌گیری.....

فصل پنجم: مدّعیان مهدویت در دایرةالمعارف‌های غربی..... ۲۴۵

۲۴۶	مقدمه.....
۲۴۸	توجه ویژه مستشرقان به تاریخ مدّعیان مهدویت.....
۲۵۲	مدّعیان مهدویت در نگاه دایرةالمعارف‌های مورد نظر.....
۲۵۳	۱. هلمر رینگرن و مدّعیان مهدویت.....
۲۵۶	۲. مدّعیان مهدویت در نگاه کرامر.....
۲۵۸	۳. نظر ساشدینا در مورد مدّعیان مهدویت.....
۲۶۳	۴. دیدگاه تیموتی آر. فرنیش درباره مدّعیان مهدویت.....
۲۶۷	سیر تاریخی مدّعیان مهدویت.....
۲۷۲	نقد و بررسی.....
۲۷۳	عوامل پیدایش مدّعیان مهدویت.....
۲۷۳	الف. اصالت اعتقاد به مهدی موعود علیه السلام
۲۷۵	ب. ویژگی‌های فردی مدّعیان مهدویت.....
۲۷۷	ج. پذیرفته شدن از سوی مردم.....
۲۷۹	بیان یک مورد.....
۲۸۱	سخن پایانی.....
۲۹۳	کتابنامه.....